

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ بیان
۱۳۳۳

سکزی نجی سنه
نومبر ۴۳

مجموعہ سی

خوارزمشاهان دن : جلال الدين منكبرتي

(۴۲ نجی نسخہ دن مابعد)

نا اھالیسی شہری تخلیہ دن ایہ قلمہ تک یکیدن انشانی ترجیح
ایتدکلرندن برسور یابدیلر . شہاب الدین ابوسعید بن عمر الحویق ایہ
خوارزمیلر دن برطاقی بو قلمہ ده تحصن ایتدیلر . اطراف دن ده بعض
امرا یاردمہ کلدیلر .

جنکز خان دامادی تفجار نوین ایہ سردار لر دن یرکا نوینی
اون بیگ سواری ایہ نایہ کوندرمش ایدی . یل کوش نامندہ بر بک
قومانداسندہ اولان برمفرزه نایہ هجوم ایتمش و براوق اصابتی ایہ
بوسردار مقتول دوشمش ایدی . بوندن مغیر اولان تاتار لر نایہ
شدتله تضیق ایدہ رک اون بش کونده آلدیلر . تاتار لر نا اھالیسی
قویون سورر کی قیرہ سوق ایدوب اورادہ چولوق چوجق قادین
ارکک بتون اھالی بی جمع ایتدیکن صوکرہ بر لرینی باغلامه لرینی
امر ایتمش . بو امر لرینک انفاذندن صوکرہ او قتر یاغدی رورق
جمله سنی اتلاف ایتمش . حال بوکہ بر لرینی باغلاماش اولایدیلر جو ارادہ
بولونان طاغہ فرارلہ اورادہ کندیلرینی مدافعہ ایدہ ییلور لر ایدی . قتل
اولونان نفوس یتمش بیکی متجاوز ایدی . شہاب الدین ایہ تاج الدین
تفجار نوین ویرکا نوین حضور لرندہ قتل اولوندیلر .

۲۳ - سلطانک عزیمتندن صوکرہ اراسانده جریاز ایدن

احوالک خلاصہ سی

احوال مذکورہ قتل و تخریب دن عبارت اولوب یکدیگرینہ
بکزمہ دیکندن تفصیلہ حاجت کوریلہ مدی .

سلطان محمد خوارزمشاہ عراقہ رجمنندہ خراسانی مہمل براقش
ایدی . یمنون ، سبطی بہادر کندینی تعقیب ایتمکدہ ایدی . تفجار
ویرکادہ جیحونی کچوب نسادہ یوقارودہ ذکر ایندیکمز احوالی ایقاع
ایتدیلر . سوکرہدہ بولوک بولوک خراسانہ یابلدیلر . بونلردن بیک آتلو
برکوبہ وارنجہ کویلولری جبراً طوبلار ومحاصرہ ایتمک ایستہ دکلری
شہرلرہ طوغری سوروب اورادہ منجیقلرک استمانلہ اکراہ ایدیلورلر
ایدی . بوسورتلہ اوقصبہ بی توتہ جک براواجق ونفس آلاجق بر آدم
براقاہ جق صورتدہ تخریب ایدرلر ایدی . بوندن طولایی ہر کہہ
فوق العادہ قورقواسیتلا ایتمش ایدی . حتی اسیرلر اولرنندہ اوطورانلردن
دہا راحت ایدی .

بوصیرہدہ بن قلمہ اولان خرنزدہ ایدم . خرنذ قلمہ سی خراسان
قلمہ لرنیک بیوکلرندن بریدر . اجدادم من القدیم بوقلمہ نک صاحبی ایدیلر .
لکن بونلردن کیمک ایلمک دفعہ بوقلمہ یہ مالک اولدیننی بیلیمورم .
مع مافیہ اجدادم ابتدای اسلامدن برو بوقلمہ یہ متصرف اولدیننی اک
طوغری بروایتدز .

بوشکامدہ خرنذ اسارتدن قاچانلرہ ، قورقوسندن امنیتلی بربر
آرایانلرہ صیفہ جق بربر اولش ایدی . ملتجیلرہ المدن کلدیکی قدر
معاونت ایدیور ایدم . استوا خوشان کویلرندن کاهجہ لی حبش اسندہ
بری تاتارلرک تخریبہ یاردم ایدیور ایدی . مرقوم سرہنک ایکن اہالی
برای استہزا ملک دیرلر ایدی . پیادہ قوماندانلرندن اولان بو خان
منجیقلری ادارہ ایدر وخراسان اہالیسی کندینندن چوق ضرر
کورد ایدی .

تاتارلر نیسابورک محاصرہ وضبطنی تأخیر ایتمش ایدی . ملحقانندن
اولان یکرمی قدر شہری تخریب ایتمکدن سوکرہ بتون قوتلری ایلہ
نیسابورہ یورودیلر . اہالی شہر بونلرہ هجوم ایتدی . تفجار بر اوق

اصابتى ايله اولدى . تاتارلر بوجوم عموميدن اوركوب گيرو چكيديلر؛ جنكز خاندن يارديم ايسته ديلر . جنكز خان قيقواتوين ، قدبوقاتوين ، طولن حربى وديكر امرا معيتده اللي بيك سوارى عسكر كوندردى . التى يوزاون سكرسنهسى اوخرنده شهرى محاصره ابتديلر . بومحاصره جلال الدينك هنده عزيمتدن صوكره وقوعه گلش ايدى . اوج كون شدتلى محاصره دن صوكره شهرى ضبط ايله ديكر شهرلره يادقلىغى اكاده ياديلر . اهايلدن برطاقى سردابلرده صاقلانمشلر ايدى . بونلر هواسزلقدن اولديلر .

جلال الدينك هنددن عودتنده سنوى اوتوزبيك دينار رسم مقابلنده سردابلرده بولونانلرى چيقارمايى برى التزام ايتمش ايدى . رسم مذكورى بركونده الده ايدنلر اولمشدر .

بو حكايه اينديكمز حال خراسانك ديكر شهرلرى ايله خوارزم ، عراق ، مازندران ، اذربيجان ، غور ، غزنه ، باميان ، سجستان ، هند حدودينه قدر بالصوم خطه لر شهرلرنده ده جارى اولمشدر . بونلر حقدده تفصيلاته حاجت يوقدر .

٢٤ — جلال الدينك ولى عهدلكى

الجاى زمان ايله والدهسى ترکان خاتونه مداراة سلطان محمد خوارزمشاه اوغلى قطب الدين ازلاغ شاهى ولى عهد ايتمش اولديغى يوقاروده ذكر ايتمش ايدك . سلطان مشاراليه اطهده مرض موتنده ايكن والدهسك اسير آلدېغى خبر الهرق ديكر اوغلى جلال الدين منكبترى ولى عهد ايتدى . اطهده بولونان اوغللرى ازلاغ شاه و آق شاهى ياتنه جلب ايدهرک : « كوربيورسكز كه دشمن هر طرفده ظفرياب اولدى . دولتمزك شان وشوكتى مقرض اوليور . انتقامى انجق اوغلم منكبترى آلايله جكندن انى ولى عهد ايتدم . كندينه دائما مطيع اولكز . »

دیدیکدن صوکره کندی الی ایله قیلجنی جلال الدین منکبرتی نك بلنه باغلا دی . برقاچ کون صوکره ده سلطان محمد خوارزمشاه اولدی .

۲۵ - ترکان خاتون چیققدن صوکره خوارزمک حالی

ترکان خاتون خوارزمده تدبیر امور ایده جک کیمه تمین ایتمه یوب چیققدیندن غایت حیلہ کارا اولان «کوه دروغان» عنوانی علی نامنده بیک بلان برشخص مملکتک اداره سنی انه آلدی . اما بونک جهالت و غفلتندن طولایی سطوت حکومت زائل اولدی . خلق اره سنه نفاق کیردی . اموال امیریه قاپانک النده قالدی . مرقومک جهالتنه مثال اوله رق یوزبیک التون کله جک بریردن بیک التون کله جک اولورسه فوق الحد مسرور اولدیننی ذکر ایده لم . بو حال سلطانک وفاتندن صوکره عماد الدین المشرف و شرف الدین بیک کبی اکابر مأمورین حکومت خوارزمه عودت ایله کویا سلطان صاغ ایمش کبی ساخته فرمانلر کتیره رک اموال امیریه بی ضبط ایتدیلر . کوه دروغانده سلطانک حیانه اولدیننه قائل اولوب چکلدی . برمدت صوکره ده جلال الدین قرنداشلی ازلاغ و آق شاهلرله خوارزمه عودت ایتدیلر .

۲۶ - جلال الدین ایکی قرنداشی ازلاغ و آق شاهلرله خوارزمه

عودتی وارده لریننه اختلاف کیروب ایکی یه آیریله رق

خوارزمدن چیقمالری

یوقاروده یازدینمز و جهله سلطانک وقوع و فاتیله اطه ده دقنی متعاقب جلال الدین منکبرتی ایکی برادری ازلاغ و آق شاه ویتش قدر سواری ایله بحرأ خوارزمه کیتدیلر . ممالک خوارزمده ایلر ولدکجه اهالی بنک حیوانلری ، اسلحه و مهمات کتیردیلر ، باشلرینه جمع اولدیلر ، و بو جهله خوارزم پانختنه وارنجه یه قدر یدی بیک سواری طوبلانندی .

بوسواریلرک قسم اعظمی بیاووت قیله سندن ایدی. بونلرک سردار لغنده قتلغ خان لقبی ایله ملقب توخی پهلوان بولونیور ایدی. بونلر قرابت حسیه دن طولایی ازلاغ شاهه میل ایتدیلر، وازلاغک ولی عهدلکدن خلغنی قبول ایله مدیلر. جلال‌الدین منکبرتی بی محبوس طوتمق ویاخود اولدورمک خصوصلرندن بریخی ازلاغک اراده سنه ترک ایتک اوزره اتفاق ایتدیلر. اینانج خان کیفیتی خبر الهرق جلال‌الدینه ییلدیردی، و خوارزمدن صاوشماسی رأینده بولوندی. جلال‌الدین دمر ملک قومانداسنده بولونان اوچ یوز سواری ایله خراسانک طاغلق جهته طوغری قاچدی.

جلال‌الدین علیهنه اتفاق ایدنلر مشارالیهک عزیمتدن اوچ کون صوکره تانارلرک ماوراءالنهر طرفندن خوارزمه یونولدکلری خبر مزعجی آنجه انلرده جلالک اثرینه اقتفاء خراسانه کیتدیلر.

۲۷ — نظام‌الدین السمعانی نک قلعه م اولان خرنذرده برمدت

اقامتی وقورقوسندن وقتسز عودتی

نظام‌الدین السمعانی من‌القدم بیوک و اهل فضل و کمال بر عااله دن اولدینی کچی کندیسی ده عالم، فاضل، نطوق، بلیغ، رأی متین صاحبی ایدی. سلطان محمد خوارزمشاه رأیندن استفاده ایچون بوذاتی خوارزمه جلب ایتش ایدی. دائماً سلطان کندیسیله مشورتده بولونور ایدی. نزد سلطانیده بیوک بر اقبال قزانمش ایدی. خدمت سلطانیدن اوزاق دوشونجه تانار بلیه سندن قورونمق ایچون خرنذر قلعه سنه کلوب تحمصن ایتش ایدی. عظمت شانیهه برابر قلعه ده برچوق دفعه و عظ ایچون کرسی به چیقدی. انشای و عظه سلطانی ذکر ایتدکجه کوز یاشرینی ضبطه مقتدر اولاماز و مستمعینی ده هونکور هونکور اغلادیر ایدی.

تانارلر خراسانده ایلك اول نسا قلعه نی استیلا ایله امام شهاب‌الدین

خوقی بی اولدیردکری خبری کلنجه نظام الدینک قورقوسی آرتدی .
برکون قلمده نیم ایله کزرا ایکن قارنجه لک بیله قایمادن یورویه میه جک
درجده دوز بولونان قلمه دیوارلری بکا کوستروب یارین تاتارلر بورایه
چیقہ جقار دیر ایدی . نهایت نای استیلادن اوچ کون سوکره ناجن نوین
قوماندانده اوله رق تاتار عکری قلمه من اطرافه کلدی . نظام الدین
بونی کورونجه قورقوسندن دوره مادی . قلمه نک دشمندن مامون
برجهندن آدملی ایله حیوانلری ایله صارقیدوب ایندیرمکلکی
ایستدی . مسئولی یرینه کتیردم طاغله التجا ایتدی . اورادن
خراسانه کیتش وازلاغ شاه طرفندن بکا بیوک بر مقاطعه فرمانی
کوندرمش ایدی .

ناجن نوین خرنندز قلمه سنک متانتی کوروب ضبط ایدمه میه جکنی
آکلانجه اون بیک آرشون بز وسائر بعض قیمتسز شیر طلب ایتدی .
بونلری ویرمه موافقت ایتدک ایدمه تاتارلرک عادی اللرینه کچلری
اولدیرمک اولدینندن اشیایی کیسه کورتورمه کجارت ایدمه میور
ایدی . نهایت ایکی اختیار آدم بو فدا کارلنده بولوندیله . اشیایی
کوتوردیلر تاتارلر بویچاره لری زمره شهیدایه الحاق ایتدیله .

فریبدرکه خراسانک هر طرفنده تاتارلر قتل ایله خراب ایتدکری
حاله یالکز بوقلمه مصون قالدی . اما سوکره بروبا عارض اولوب
اهالیدن برچوغنی محو ایتدی .

- مابعدی وار -

یوسف ضیا

احمد توصیف